

DE TORENPLEINKERK IN VLEUTEN- HET KERKHOF



Middeleeuwen

De komst van het christendom heeft veranderingen in de begraafgewoonten gebracht. In de prehistorie en de Romeinse tijd werden de doden meestal verbrand. Zij kregen een rustplaats buiten de gemeenschap. Het verbranden van doden werd door de kerk verboden.

Men ging ervan uit dat de overledenen rusten in hun graven tot zij gewekt werden voor het laatste oordeel. In afwachting van dit laatste oordeel dienden de stoffelijke resten zoveel mogelijk bewaard te blijven. Vandaar de begrafenis en het bewaren van de beenderen als het graf werd geruimd. Omdat al die geruimde botten veel bewaarruimte innamen, bewaarde men later vaak alleen de schedelen en de dijbenen. Het idee hierachter was dat de weer tot leven gekomen doden moesten kunnen praten, denken en lopen. De rest van het geraamte was dus minder belangrijk!

De doden vonden ook niet langer buiten de gemeenschap een rustplaats, maar temidden van de levenden. De oorzaak hiervan was de opkomst, in de derde eeuw, van de heiligenverering. De plaatsen waar heiligen waren begraven, werden bij uitstek plaatsen om een kerk te bouwen. Het altaar kreeg dan een plaats recht boven het graf van de heilige. Omdat iedereen zo dicht mogelijk bij een heilige begraven wilde worden, ontstond de gewoonte in of om zulke kerken te begraven.

In Nederland was het bouwen van een kerk op het graf van een heilige niet zo gewoon, maar toen men eenmaal vertrouwd was met het idee om in

kerken te begraven, werd deze gewoonte ook hier toegepast. Dit was het begin van een gebruik dat in later eeuwen zou leiden tot kerken die een overvolle begraafplaats werden. Ook in Vleuten was dat het geval. In 1825 werd in ons land het begraven in kerken voorgoed verboden. Het begraven in de hof (tuin) van de kerken, op het zogenaamde kerkhof, mocht wel.

In 1970, als de oude kerk van Vleuten een ingrijpende verbouwing ondergaat, wordt het hele grafveld van de toenmalige kerkvloer geruimd. Gelukkig werden er wel enkele bijzondere grafzerken uit de vloer gespaard. Deze zijn in de tegenwoordige kerk in het liturgisch centrum in een mozaïek bijeengebracht. Sinds de vierde eeuw werd het kerkhof soms ook al als begraafplaats gebruikt. Als begraven in de kerk om een of andere reden niet mogelijk was, bijvoorbeeld door plaatsgebrek, dan koos men voor een plek op het kerkhof. Het kerkhof was oorspronkelijk een ommuurde of afgeperkte ruimte om de kerk.

Bij de ingang van het kerkhof waren in de weg soms roosters geplaatst om te voorkomen dat vrij rondlopende varkens op het kerkhof zouden komen. Dat rooster was ook de grens tussen de wereldlijke en geestelijke rechtspraak.



Het was de plek waar vaak de rechtbank bij elkaar kwam. In later tijden werd er wel eens gezegd dat deze roosters dienden om de duivel buiten de kerk te houden....die zou met zijn bokkenpoten wel in de roosters blijven hangen!

In Vleuten is het terrein van de oude begraafplaats nog goed in tact. Alleen muur en toegangshek zijn verdwenen. Op het terrein bevinden zich een grafkelder en 37 graven.

Het buiten-kerkhof is tot het midden van de vorige eeuw in gebruik geweest. In 1953 vond de laatste begrafenis plaats. In 1958 werd het kerkhof gesloten.

In 2002 werd de Stichting Renovatie en Onderhoud Kerkhof van de Hervormde Gemeente Vleuten-De Meern opgericht. Het kerkhof was door de verwilderde begroeiing nog nauwelijks zichtbaar. Het doel van deze stichting was het bijeenbrengen van het benodigde geld om het kerkhof te laten opknappen.

In 2004 werd door een ingrijpende renovatie het buiten-kerkhof bij de Torenpleinkerk in ere hersteld.



Bron:

- Maandblad Historische Vereniging vleuten-De Meern-Haarzuilens: Een grafkelder te Vleuten, juni 198, Dr. D.W. Gravendeel

- Maandblad Historische Vereniging vleuten-De Meern-Haarzuilens: Nederlands Hervormde Begraafplaats te Vleuten, september 2004